

GROENPLAN

2013 – 2017

Vastgesteld door de raad op 21 maart 2013, nummer 006/2013

Inhoud

blz.

1	Inleiding - waar gaat het om	2
1.1	Het belang van groen en groenbeheer	2
1.2	Doel en opzet van dit groenplan	2
1.3	Leeswijzer	3
1.4	Samenvatting beleidslijn.....	3
2	Huidige situatie - wat hebben we	4
2.1	Huidige omvang en kwaliteit van het groenareaal	4
2.1.1	<i>Areaalgegevens</i>	<i>4</i>
2.1.2	<i>Kwaliteit van het groen.....</i>	<i>7</i>
2.2	Organisatie van het groenbeheer	12
2.3	Beleidskaders.....	12
3	Visie / strategie - wat willen we	14
3.1	Ambitie	14
3.2	Budgetruimte.....	15
4	Actieprogramma - hoe bereiken we dat (inclusief heroverwegingen)	16
4.1	Beheerstrategie	16
4.1.1	<i>Onderhoud.....</i>	<i>16</i>
4.1.2	<i>Vervanging</i>	<i>18</i>
4.1.3	<i>Inrichting</i>	<i>20</i>
4.1.4	<i>Bedrijfsvoering.....</i>	<i>22</i>
4.2	Financiële vertaling.....	23
	Bijlage 1: Achtergrond	1
	Bijlage 2: Om te vormen gazon	
	Bijlage 3: Overzicht huidige groen	

1 Inleiding - waar gaat het om

1.1 Het belang van groen en groenbeheer

Het groen in de gemeente Papendrecht vervult veel functies. Groen is onze natuurlijke omgeving en steeds meer gaan we beseffen dat onze natuurlijke omgeving, ons milieu, het beste bij ons past. We ademen de zuurstof in die door groen geproduceerd wordt. Groen filtert fijnstof en andere schadelijke stoffen. Groen heeft een positieve invloed op het stadsklimaat, het levert schaduw en verkoeling bij hitte en dempt de gevolgen van klimaatverandering. Groen geeft rust en nodigt uit tot bewegen. Groen is mooi om naar te kijken. Een economisch aspect van openbaar groen: aanleg en onderhoud van kwaliteitsgroen betaalt zichzelf terug in hogere huizenprijzen, lagere gezondheidskosten, minder vandalisme en afnemende (hitte)stress.

Naast deze algemene functies van groen hebben specifieke beplantingen, grasvelden en bomen ook hun specifieke functies. Hierbij kan men denken aan recreatie en speelgelegenheid, sport, afscherming, verkeersbegeleiding, honden uitlaten, broedgelegenheid, etc.

Om de functies van het groen ook in de toekomst te kunnen garanderen moet het groen beheerd worden. Dagelijks onderhoud voor de instandhouding, een visie voor de ontwikkeling van groene structuren, inspelen op maatschappelijke en economische ontwikkelingen. En dit alles in samenhang met water, wegen, nutsvoorzieningen, verkeer en dergelijke, in gezamenlijkheid met bewoners en bedrijfsleven en binnen de grenzen van wetgeving en financiële mogelijkheden.

1.2 Doel en opzet van dit groenplan

Het voor u liggende groenplan beschrijft het groenbeheer voor de periode 2013-2017. Deze periode sluit aan op die van het wegenplan.

In het plan wordt de gemeentelijke visie op groenbeheer voor het eerst beschreven: hoe zien we het gebruik van het groen, welk onderhoud nodig is voor de aanwezige functies. Dit groenplan is een plan op hoofdlijnen. We lopen met dit groenplan enigszins vooruit op de nog op te stellen notitie/visie voor het groenblauwe netwerk. Als de notitie/visie voor het groenblauwe netwerk is vastgesteld wordt gestart met het opstellen van een groenbeleidsplan. Waarna dit groenplan wordt herzien. Dit groenplan haakt mede in op hoofdlijnen in op de groenvisie uit 1991, waarin ideeën zijn beschreven die nog steeds geldig en nuttig zijn. Het groenplan is de uitwerking/beschrijving van het bestaand gemeentelijk beleid en vormt de basis voor operationele producten zoals bestekken, contracten en werkplannen. Het groenplan vormt daarmee een stap in de beheercyclus, zoals in onderstaande afbeelding is weergegeven.

Model beheercyclus

Toelichting:

Het gemeentebestuur stelt een *ambitie* voor het beheer van de openbare ruimte vast. Deze ambitie wordt vertaald naar *plannen* zoals voorliggend groenplan, en vervolgens uitgewerkt tot *contracten* met de uitvoerende instantie.

Door *toezicht* te houden controleren we of de uitvoering volgens afspraak verloopt. We *meten* de resulterende kwaliteit om te beoordelen of de ambitie ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Met een *review* wordt het bestuur geïnformeerd en kunnen indien nodig aanpassingen in de ambitie of de uitvoering worden gedaan.

Afbakening

Het groenplan heeft betrekking op de beplantingen, het gras en de bomen die bij de gemeente in beheer zijn. Het

beheer van andere disciplines: wegen, water, straatmeubilair, speelvoorzieningen, kunstwerken, oevervoorzieningen, openbare verlichting, kabels en leidingen behoort niet tot de scope van dit groenplan, maar waar deze disciplines raken aan het groenbeheer wordt hier wel de nodige aandacht aan besteed.

Het groenplan gaat in algemene zin over het openbaar groen. Specifiek beheer, zoals het ecologisch beheer van gebieden als de Noordrand en Noordhoekse wiel en het beheer van sportvelden worden in aparte beheerplannen verder uitgewerkt.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de huidige situatie: kwantiteit en kwaliteit van het groen, organisatie van het beheer en onderhoud, beleidsmatige uitgangssituatie. In paragraaf 2.3 wordt verder ingegaan op de positionering van het groenplan. Hoofdstuk 3 beschrijft de gemeentelijke ambitie op het vlak van groenbeheer. In hoofdstuk 4 tenslotte wordt deze ambitie uitgewerkt naar concrete beheermaatregelen en de daarbij behorende kosten.

1.4 Samenvatting beleidslijn

De beleidslijn met betrekking tot het groenbeheer kan als volgt samenvattend worden weergegeven:

- Vervanging vindt zoveel mogelijk integraal plaats, riool is leidend, deels wordt dit separaat uitgevoerd wanneer het einde van de levensduur bereikt is. De keuze van de vervanging wordt gebaseerd op inrichting en op de beheerstrategie. Daarbij kan beplanting ook worden vervangen door gras.
- Groen wordt tijdig onderhouden om kapitaalsvernietiging te voorkomen.
- Bij de inrichting geldt het principe “de juiste boom op de juiste plaats”. Liever één goede boom dan een groep van drie slechte. Bij de inrichting van groenvakken wordt altijd rekening gehouden met de functie, onderhoudsarm is het streven. Daarnaast wordt de plantafstand van bomen vergroot.
- Gazon wordt op daartoe geschikte locaties omgevormd tot ruw gras of bloemrijke kruidenvegetatie.
- De uitvoering van het onderhoud is gericht op verhoging van de efficiëntie. Dat willen wij bereiken door meer te gaan sturen op beeldkwaliteit in plaats van op onderhoudsfrequenties.
- Voor de instandhouding van groen zijn de beschikbare budgetten leidend:
 - regulier onderhoud (verzorging en technische staat), budgetten in de begroting
 - egalisatie voorziening groot onderhoud, gecombineerde vervanging van groen, wegen en riool
 - IBOR, gecombineerde vervanging van groen en wegen
 - separate vervanging en inboet van groen, budgetten in de begroting.

2 Huidige situatie - wat hebben we

2.1 Huidige omvang en kwaliteit van het groenareaal

2.1.1 Areaalgegevens

Informatie over hoeveelheden is afkomstig uit het groenbeheersysteem. Dit betreft het groen dat de gemeente beheert, exclusief de begraafplaatsen. Peildatum van de gegevens is medio 2012.

Het totale groenareaal in beheer bij de gemeente is 1.525.000 m². Dit bestaat uit ca 417.000 m² beplanting, 1.105.000 m² gras en 3.000 m² onbegroeide boomspiegels (boomkransen).

Daarnaast omvat het beheerareaal ruim 12.800 bomen. Het voorgaande houdt in dat 12% van het totale oppervlakte van Papendrecht is groen. Hiermee is Papendrecht, in vergelijking met de andere Drechtsteden gemeenten, een groene gemeente.

Onderstaand wordt gedetailleerder ingegaan op de verschillende groencategorieën voor Bomen, Beplanting (bosplantsoen, vriend, heesters, bodembedekkers, hagen, vaste planten en wisselperken) en Gras (gazon, ruw gras, extensief gras, sportvelden en speel-/trapvelden).

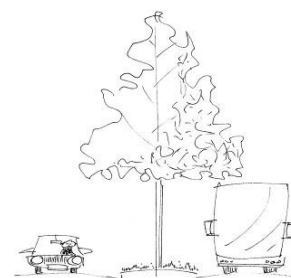
Bomen

De meeste van de 12.800 bomen zijn straat- en laanbomen en komen voor in rijen, groepen of als solitair.

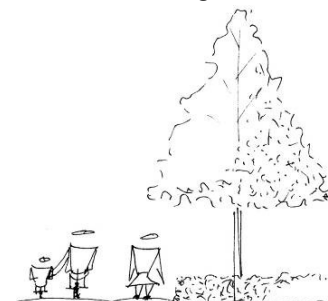
- Bomen in gras: bijna de helft van alle bomen - ruim 5.600 st - staat in één van de categorieën gras. Bomen in ruw gras hebben geen boomspiegel, bomen in gazon wel.
- Bomen in beplanting: een derde van alle bomen (4.500 st) staat in één van de categorieën beplanting, met name heesters en bodembedekkers. Bomen in bosplantsoen zijn alleen meegerekend wanneer ze als boom geplant zijn en als boom onderhouden worden. Uitgegroeide boomvormers in het bosplantsoen vallen onder de categorie bosplantsoen.
- Bomen in verharding: bijna 1.900 stuks staan in verharding en hebben gewoonlijk een boomspiegel.

Daarnaast onderscheiden we vanuit onderhoudsperspectief een aantal specifieke boomtypen:

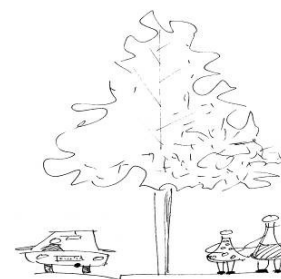
- leibomen: 114 stuks. Dit zijn bomen die door middel van snoei en met behulp van een raamwerk geleid worden om daarmee een bijzonder beeld te bereiken. Leibomen vragen een zeer intensief onderhoud en worden vaak gebruikt op plaatsen die voor andere bomen niet geschikt zijn, bijvoorbeeld dicht op gevels, waar andere bomen overlast zouden bezorgen. Lei- en vormbomen staan veelal centrumgebieden en in verharding.
- knotbomen: 670 stuks. Een knotboom is een boom (vaak een wilg) waarvan met intervallen van enkele jaren de kroon tot op enige hoogte boven de grond wordt teruggezet. Het snoeihout werd van oudsher gebruikt als geriefhout, tegenwoordig wordt dit boomtype toegepast vanuit landschappelijke en cultuurhistorische achtergronden.

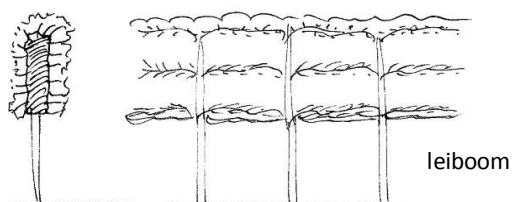
boom in gras

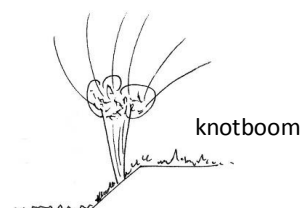
boom in beplanting

boom in verharding

leiboom

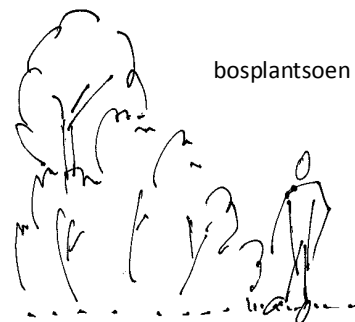

knotboom

Bosplantsoen

Meestal gelaagde beplanting bestaande uit inheemse gemengde houtige beplanting waarin boomvormers kunnen voorkomen. Soms verrijkt met niet-inheems materiaal. Een eventuele kruidenlaag is spontaan ontstaan en m.b.v. beheermaatregelen te stimuleren.

In Papendrecht is 147.000 m² bosplantsoen aanwezig.

Griend

Dit is inheemse beplanting (wilg) die regelmatig op kniehoogte wordt afgezet. Het is daarmee een vorm van hakhout. Vanouds geriefhout, tegenwoordig wordt dit beplantingstype in stand gehouden vanuit landschappelijke en cultuurhistorische achtergronden.

Papendrecht beheert 3.200 m² griend.

heesters

Heesters

Vakbeplanting bestaande uit sierheesters, coniferen en/of botanische rozen met een min of meer opgaande takkenstructuur. De nadruk ligt op sierwaarde, wat tot uiting kan komen in bloeiwijze, bladkleur, bladvorm en habitus.

De totale oppervlakte aan heesters bedraagt 256.000 m².

bodembedekkers

Bodembedekkers

Vakbeplanting bestaande uit sierheesters, coniferen en/of botanische rozen met een liggende of kruipende takkenstructuur. Hoogte tot ca 0,5m. De categorie bodembedekkers wordt in de beheerstrategie en in het beheersysteem opgenomen inclusief bijbehorend maatregelpakket.

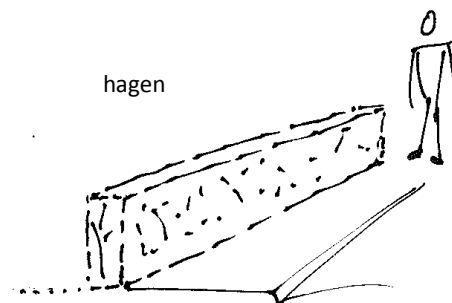
Bij de inventarisatie zijn bodembedekkers nu opgenomen onder de categorie heesters.

Hagen

Hagen zijn gesloten lijnvormige beplantingen die worden gekenmerkt door eenduidigheid in vorm en soort. Een haag bestaat vaak uit twee plantrijen. De onderlinge plantafstand in de rij is zo klein dat de planten niet tot hun natuurlijke vorm kunnen uitgroeien. In een haag wordt soms een afrastering aangebracht.

De hagen hebben in totaal een grondoppervlak van 5.000 m².

hagen

Vaste planten

Vaste planten zijn planten met een zeer hoge sierwaarde en worden vaak gebruikt op bijzondere plekken, onder andere rotondes in Papendrecht. De sierwaarde wordt gevormd door de bloeiwijze of bijzondere bladvorm/ -kleur. Vaste planten vragen om een vaak intensief beheer. Vaste planten zijn kruidachtige planten die in de winter bovengronds vaak afsterven. De totale oppervlakte aan vaste planten is op dit moment nog ondergebracht bij andere categorieën.

Wisselperken

Een wisselperk is een beplantingsvak met een hoge sierwaarde en wordt gebruikt op bijzondere plekken. De sierwaarde wordt vooral door de bloeiwijze gevormd. In het voorjaar staan in een wisselperk meestal bollen. In de zomer worden de bollen opgevolgd door perkgoed en in de winter worden vaak winterbloeiende perkplanten toegepast. De oppervlakte is zeer beperkt.

Gazon

Gazon is een gesloten gecultiveerde grasvegetatie waarvan de graslengte maximaal 7 cm bedraagt. In het voorjaar komen hier en daar bloeiende bolgewassen voor, hier wordt in het maaibeheer rekening mee gehouden. Door het korte maaibeeld is gazon vooral geschikt als speelgroen en verblijfsgroen, daarnaast is de functie ook nog vaak kijkgroen.

Gazon beslaat een totale oppervlakte van 463.400 m².

Ruw gras

Grasveld dat één of enkele keren per jaar gemaaid wordt. Eén of twee keer maaien en afvoeren leidt vaak tot een bloemrijke kruidenvegetatie. Ruw gras is vooral geschikt als kijkgroen of aankledingsgroen. In Papendrecht komt ruw gras nu vooral voor langs wegen (bermen) en wordt het vanwege de verkeersveiligheid drie keer per jaar geklepeld, wat leidt tot een meer soortenarme vegetatie.

De totale oppervlakte aan ruw gras bedraagt 365.500 m².

Extensief gras

Dit is een tussenvorm tussen gazon en ruw gras. Het maaibeheer bestaat momenteel uit zesmaal per jaar klepelen. Het gras is daarmee redelijk kort, maar niet zo glad geschoren als gazon. In het voorjaar kunnen ook bloeiende bolgewassen voorkomen.

De totale oppervlakte aan extensief gras bedraagt 113.200 m².

Sportveld

Sportvelden maken geen deel uit van dit groenplan, ter referentie wordt hier wel een indruk van de beheermaatregelen gegeven. Het betreft grasvelden binnen een sportcomplex, speciaal bestemd voor intensieve betreding als gevolg van sport. Grassportvelden worden intensiever gemaaid dan gazon. Behalve maaien wordt er veel aandacht aan de grasmat besteed opdat deze in goede conditie blijft voor het beoefenen van de sport (bemesten, beluchten, grasherstel, etc). De hoogte van de grasvegetatie ligt tussen 20 mm en 50 mm. Door het intensieve onderhoud ontstaat een egaal en korte grasvegetatie. Naast grassportvelden zijn ook kunstgras sportvelden en kunststof sportvelden aanwezig.

De totale oppervlakte aan grassportvelden bedraagt 132.200 m².

Speel-/trapveld

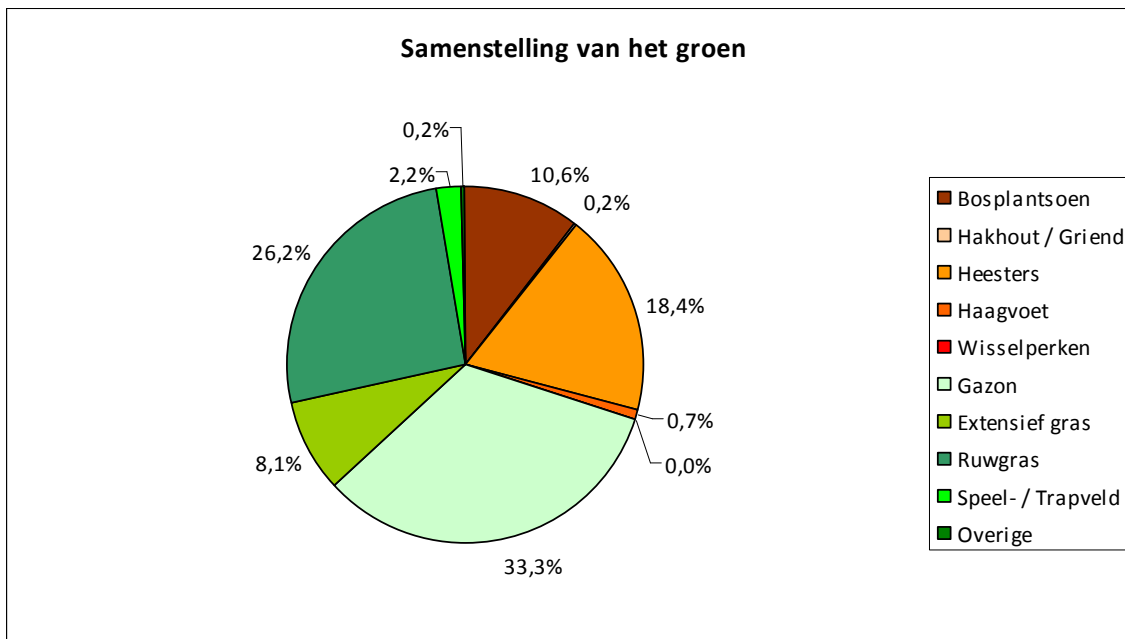
Dit betreft sportvelden in de wijken. Ze worden onderhouden als gazon, behalve dat in verband met de betreding intensiever onderhoud gepleegd wordt, vooral in de buurt van de doelen.

In Papendrecht is 30.800 m² speel-/trapveld aanwezig.

Overige

Overige categorieën betreffen de boomspiegels (boomkransen en boomroosters), met een gezamenlijke oppervlakte van 3.300 m².

De arealen aan gras van het waterschap, zand en braakliggend terrein behoren niet tot het groenareaal.

2.1.2 **Kwaliteit van het groen**

Als we het hebben over de kwaliteit van groen, dan zijn er diverse kwaliteitbepalende aspecten te benoemen: *inrichtingsaspecten*, zoals sortimentskeuze, ontwerp, schaalgrootte, functionaliteit en dergelijke, en *beheeraspecten*, zoals ontwikkelingsstadium en onderhoudsniveau.

Waar in dit groenplan wordt gesproken over kwaliteit wordt - tenzij anders vermeld - gerefereerd aan het onderhoudsniveau.

Tijdens de IBOR-discussie in 2009 heeft de gemeente gekozen voor het kwaliteitsniveau volgens scenario 3: minimaal veilig (basiskwaliteit). Dit betekent voor de technische staat van het groen dat er geen veiligheidsrisico's zijn en er is geen sprake van kapitaalsvernietiging. Het algemene kwaliteitsbeeld is matig tot redelijk: het is voor de meeste mensen acceptabel, maar 'het houdt niet over'.

Voor het aspect verzorging betekent deze keuze dat de openbare ruimte matig schoon is, er is onkruid en zwerfvuil aanwezig.

Voor centrumgebied is gekozen voor een hoger kwaliteitsniveau voor het onderhoud.

In 2011 is door middel van een schouw en een inspectie beoordeeld in hoeverre de huidige kwaliteit aansluit op de gestelde doelen.

Schouw

In het voorjaar van 2011 is een beleidsmatige schouw uitgevoerd op 45 locaties. Deze locaties geven een representatief beeld van de kwaliteit van het groen, zowel van de technische staat van het groen als de verzorgingsgraad.

De conclusies uit deze schouw luiden:

Over de gehele gemeente bezien beantwoordt het groen aan het gestelde kwaliteitsniveau basis.

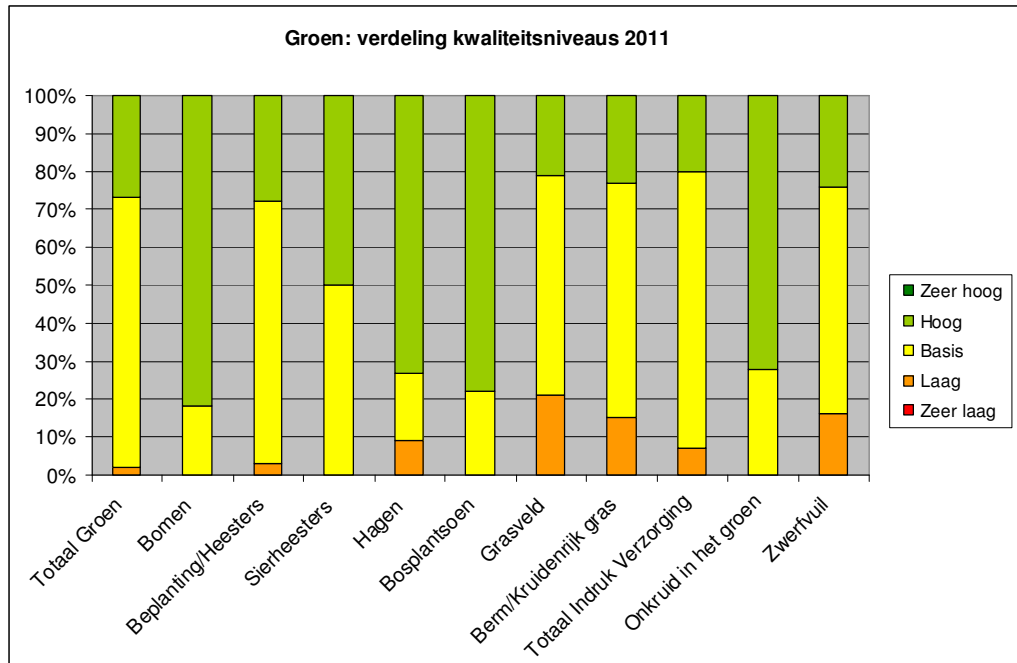
Locaties die zich bevinden in het structurelement bedrijventerrein laten de slechtste scores zien.

Op meerdere plekken zijn oneigenlijke snoeimaatregelen zichtbaar

Over de gehele gemeente bezien zijn het de groenonderdelen grasvelden en bermen die veel aandacht behoeven. Beschadigingen spelen hierbij een grote rol.

De wijken met de laagste scores zijn Westpolder, Wilgendonk, Oosteind en De Kooy.

De technische staat van het groen is ten opzichte van de verzorging van het groen van hogere kwaliteit.

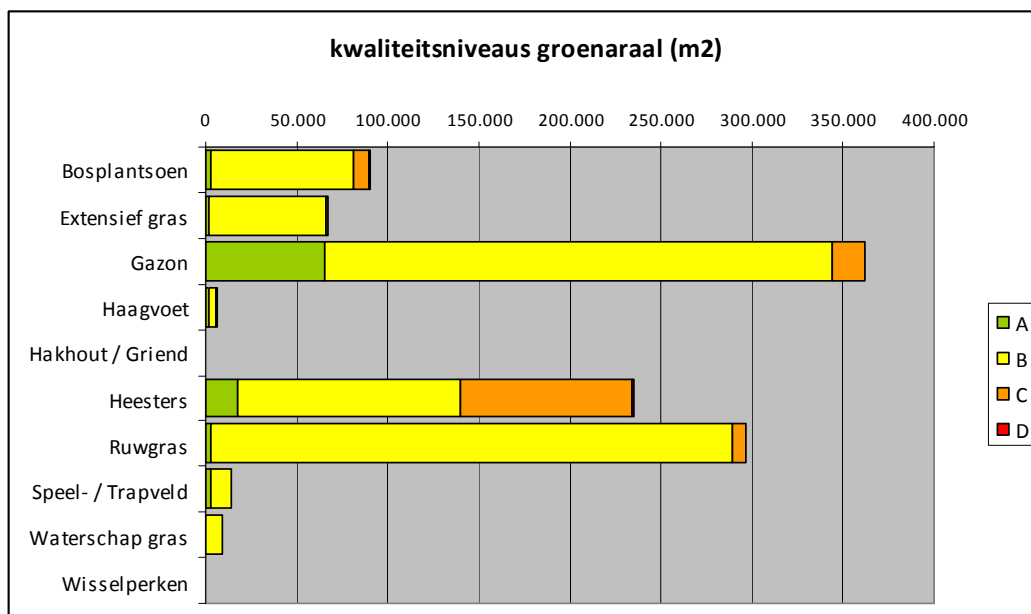

Groeninspectie

Voor de uitvoering van het onderhoud is vervolgens in de zomer van 2011 gedetailleerder inzicht in de technische staat van het groen verkregen door een gebiedsdekkende inspectie (met uitzondering van de parken). De inspectie betreft 78% van het totale groenareaal.

De conclusie van deze rapportage luidt:

De groeninspectie heeft in beeld gebracht hoe de kwaliteitsverdeling van het groen momenteel is. Hieruit blijkt dat een groot deel van het groen een kwaliteit scoort welke op of boven niveau ligt. Echter, ook een aanzienlijk percentage van de groenvakken blijkt een onvoldoende kwaliteit te hebben. De beleidsmatige schouw in het kader van de IBOR-notitie had dit eerder reeds aangetoond. De tekortkomingen zijn divers, maar in hoofdlijnen zijn enkele oorzaken aan te wijzen, die met name een historische oorzaak kennen. De periode van aanleg, inrichting met daarin kleine plantvakken, een grote soortenrijkdom in de vakken en te weinig/ achterstallig onderhoud heeft een situatie opgeleverd waarbij het groen aan het eind van de levensduur is of de groenvakken niet meer met regulier onderhoud op niveau zijn te brengen. Het aanpakken van deze problemen vraagt een eenmalige investering die op lange termijn terugverdiend wordt.

Maatregelen die op grond van de inspectie in de komende jaren moeten worden uitgevoerd, betreffen onder meer omvorming van groenvakken en inlopen van achterstallig onderhoud aan gras en beplantingen.

VTA-inspectie bomen

De kwaliteit van de bomen is vastgelegd tijdens een VTA-inspectie, in het voorjaar van 2012. Deze inspectie is met name gericht op (visueel) onderzoek naar de veiligheid van bomen. VTA staat voor Visual Tree Assessment.

Uit de inspectie komt naar voren dat de meeste bomen (75%) een goede of redelijke conditie hebben. Bij 478 bomen is een verhoogd risico geconstateerd. Deze bomen worden nader onderzocht en zo nodig worden adequate maatregelen genomen.

Van de geïnspecteerde bomen hebben 416 een slechte of zeer slechte conditie. Dit is ruim 3% van het totaal.

De conclusie van deze VTA luidt:

Dat het geconstateerde percentage van bomen in slechte of zeer slechte conditie dit een te verwachte hoeveelheid is ten opzichte van het totaal aantal geïnspecteerde bomen.

Samenvattend: het kwaliteitsbeeld voor groen is divers, de kwaliteit ligt voor sommige groencategorieën hoger dan noodzakelijk, er zijn ook locaties waar het groen een onvoldoende scoort, maar gemiddeld voldoet de huidige kwaliteit aan de opdracht zoals geformuleerd in de beleidsvisie IBOR.

Onderstaande foto's geven een indruk van de huidige groenkwaliteit.

Verschillende kwaliteitsniveaus voor het onderhoud van beplantingen en gras:

haag kwaliteitsniveau hoog: strak geknipt, heel

haag niveau basis: uitlopers, vakvreemde soorten

haag niveau basis: gaten

gazon niveau hoog, randen matig strak

schade gras, zwerfvuil, oneigenlijk gebruik

schade gras

Verouderde beplanting:

kleinschalig heestervak open plekken

verouderd heestervak

verouderde heestervakken

cultuurrozen niveau laag (gazon: niveau hoog)

verouderd heestervak (bodembedekkers)

verouderd heestervak

Onderhoudsproblemen:

boomwortels drukken de verharding op

boom in "bloempot"

*"kwarrende" boom
bomen in gras doen het meestal
beter dan bomen in verharding,
maar niet altijd*

heestervak: zichthoek "gesnoeid"

heestervak: zichthoek "gesnoeid" (detail)

zwerfvuil langs waterkant

heestervak overgroeid met riet

vak botanische rozen met opslag van iepen

heestervak overgroeid met grassen

*heesterbeplanting die in verband met
"overkoken" in bedwang wordt gehouden
door als haag te knippen*

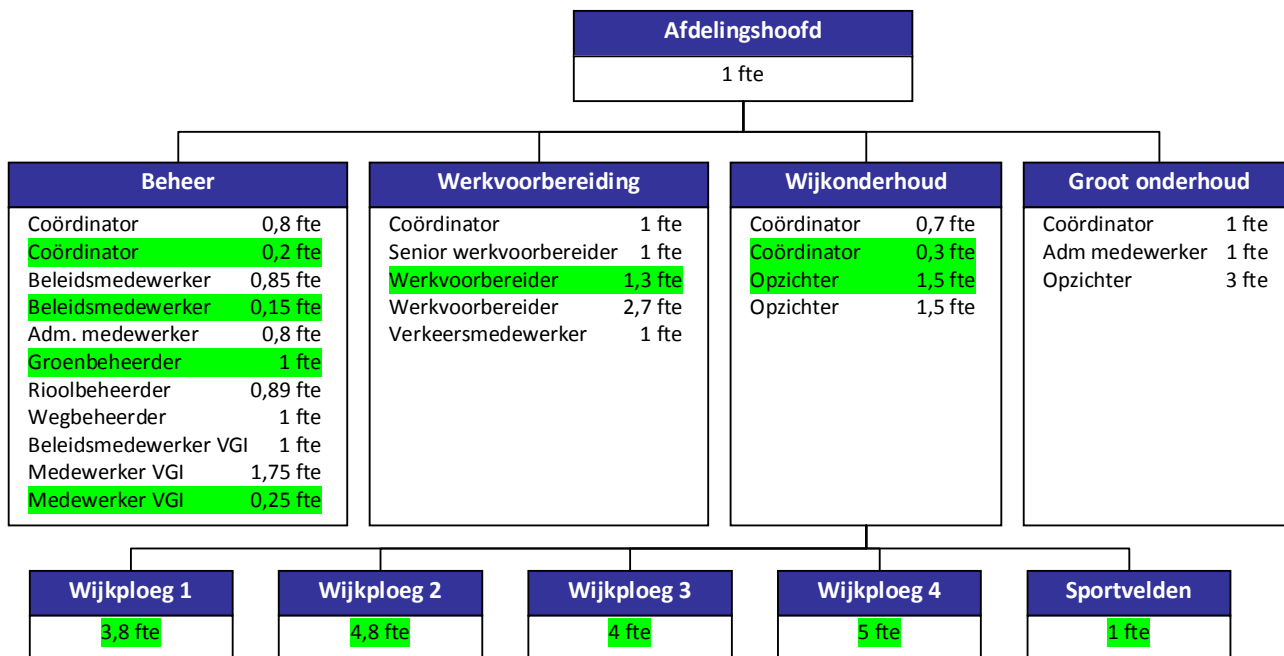

gazon: bijmaaien rond bomen

2.2 Organisatie van het groenbeheer

Het gemeentelijk groen wordt grotendeels onderhouden door eigen personeel, een deel van de wijk Molenvliet wordt onderhouden door derden (Drechtwerk). In drukke tijden wordt personeel ingehuurd. Daarnaast worden bepaalde werkzaamheden uitbesteed.

Onderstaand organogram geeft de situatie van de betrokkenen bij groenbeheer anno 2012 weer.

Een deel van het openbaar groen binnen de gemeentegrens behoort toe aan andere instanties. Met name het Waterschap en Staatsbosbeheer hebben groen in eigendom, variërend van kleine verspreid liggende stukjes wegberm tot bosvakken. Met deze eigenaren zijn praktische afspraken gemaakt voor de uitvoering van het onderhoud. Dit komt concreet neer op een uitruil van onderhoudstaken. Door deze - budgetneutrale - uitruil is het onderhoud voor beide partijen geoptimaliseerd.

2.3 Beleidskaders

De gemeente beheert het groen binnen de kaders van wet- en regelgeving (natuurwetgeving, zorgplicht, arbo-wet, etc.)

Daarnaast is een aantal gemeentelijke beleidsmatige uitgangspunten van toepassing. Kaderstellend voor dit groenplan zijn:

- Beleidsvisie IBOR "schoon, heel en veilig", door de gemeenteraad vastgesteld op 10 december 2009 *Het bestuurlijk afgesproken kwaliteitsniveau voor het groenonderhoud is Basis, met voor het centrumgebied een kwaliteitsniveau hoog.*
- Stedelijk Waterplan Papendrecht, door de gemeenteraad vastgesteld op 10 december 2009
- Quickscan IBOR (afdeling Beheer en Uitvoering, 2011) *In deze notitie is voorgesteld om een deel van het areaal om te vormen naar groentypen die goedkoper in het onderhoud zijn.*
- Financiële kaders, begroting 2013: Op peil houden van de kwaliteit van groenvoorzieningen, versterken van de groenfunctie en invulling geven aan de bezuiniging.
- Structuurvisie Papendrecht 2020 – "Een venster naar de toekomst"
- Visie op het groenblauwe netwerk (in ontwikkeling)
- Bomenverordening Groene Kaart

Verder wordt aansluiting gevonden bij plannen voor andere disciplines (rioleringsplan, wegenplan, verkeersplan, plannen voor kabels en leidingen, inkoop- en aanbestedingsbeleid), waarmee zo veel mogelijk een integrale aanpak wordt gewaarborgd.

Positionering van het groenplan

De gemeenteraad heeft in december 2009 ingestemd met de Beleidsvisie IBOR “schoon, heel en veilig” 2009-2014 en het gewenst kwaliteitsniveau – scenario 3 (= basis) vastgesteld, uitgezonderd het winkelcentrum De Meent, dat heeft kwaliteitsniveau hoog. Dit groenplan 2013-2017 is een uitwerking van deze vastgestelde beleidsvisie in samenhang met de in de begroting 2013 opgenomen budgettaire ruimte.

In het plan wordt de gemeentelijke visie op groenbeheer voor het eerst beschreven: hoe zien we het gebruik van het groen, welk onderhoud nodig is voor de aanwezige functies. Dit groenplan is een plan op hoofdlijnen.

We lopen met dit groenplan enigszins vooruit op de nog op te stellen notitie/visie voor het groenblauwe netwerk. Als de notitie/visie voor het groenblauwe netwerk is vastgesteld wordt gestart met het opstellen van een groenbeleidsplan. Waarna dit groenplan wordt herzien.

Dit groenplan haakt mede in op hoofdlijnen in op de groenvisie uit 1991, waarin ideeën zijn beschreven die nog steeds geldig en nuttig zijn. Het groenplan is de uitwerking/beschrijving van het bestaand gemeentelijk beleid en vormt de basis voor operationele producten zoals bestekken, contracten en werkplannen. Het groenplan vormt daarmee een stap in de beheercyclus.

3 Visie / strategie - wat willen we

3.1 Ambitie

De gemeente Papendrecht wil een groene stad zijn. Een citaat uit het collegeprogramma:

"Voor de inwoners van Papendrecht willen we een comfortabele leefomgeving blijven bieden waarin een groen karakter en veiligheid voorop staan."

En verder:

"Ten aanzien van het programma Ruimte is van belang dat Papendrecht kan worden gekenmerkt als een gemeente waarin het goed wonen is in een stedelijke omgeving, met dichtbij ook veel groen en water. De aandacht bij het programma Ruimte zal in de toekomst niet zozeer uitgaan naar groei maar naar dynamisch beheer. Aandacht voor de (ruimtelijke) kwaliteit wordt de komende jaren van groot belang."

In de Beleidsvisie IBOR 2009-2014 is de ambitie voor de onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte vastgesteld op een basisniveau, en alleen voor het centrum een kwaliteitsniveau hoog.

Bij de heroverwegingen is naar voren gekomen dat de budgetten voor het beheer van de openbare ruimte zullen worden verlaagd, maar dat verwacht wordt dat de kwaliteit gehandhaafd kan blijven. De gemeente streeft naar behoud en versterking van groene, blauwe en recreatieve kwaliteiten en structuur.

In de programmabegroting 2012 hebben wij aangegeven dat wij het behoud van het bestaande groen en zo mogelijk een uitbreiding van groen van groot belang achten voor het behoud van het groene karakter van de gemeente. De groene structuur is bepalend voor een aangenaam leefmilieu.

De ambitie voor het onderhoudsniveau van groen wordt daarmee als volgt verwoord:

algemeen kwaliteitsniveau Basis, accenten met een hogere kwaliteit, minder waar het kan.

Accenten betreffen het centrum en enkele andere locaties waar de uitstraling van belang is, zoals op rotondes.

De onderhoudskwaliteit valt meestal samen met de inrichtingskwaliteit. Op accentpunten is hoogwaardiger siergroen aanwezig, dat intensiever onderhoud vraagt. Op plaatsen waar extensiever onderhoud mogelijk is, kan ook de inrichting worden versoberd (bijvoorbeeld grootschalige grasvlakken).

Aansluitend op deze ambitie zijn nog enkele andere beleidsmatige uitgangspunten van belang voor het groenbeheer: duurzaam beheer, bewonersbetrokkenheid, toekomstgerichtheid en veiligheid.

rotonde: hoge inrichtingskwaliteit, hoog kwaliteitsniveau

Duurzaam beheer

Duurzaamheid is een breed begrip, maar in essentie gaat het bij groenbeheer om efficiënt beheren en onderhouden, passend bij de inrichting. Duurzame inrichting betekent: het groen is functioneel, geschikt voor het gebruik waarvoor het bedoeld is en goed beheerbaar. De juiste boom op de juiste plek en liever één goede boom dan een groep van drie slechte bomen.

Efficiënt beheren: doen wat nodig is (en niet méér dan dat), op het juiste moment en met de juiste middelen. Zo wordt de kapverordening in het kader van deregulering aangepast naar de groene kaart. Als groenelementen aan het einde van de levensduur moeten worden vervangen, dan vindt dit zoveel mogelijk plaats gelijktijdig met de vervanging van riolen, verhardingen en straatmeubilair

(synergievoordeel). Voor een deel blijft het noodzakelijk vervanging separaat uit te voeren op het moment dat het einde van de levensduur bereikt is.

Duurzaam betekent ook: gebruik maken van natuurlijke processen. Groen in de stad houdt vaak een onnatuurlijke situatie in, wat veel extra inspanningen met zich meebrengt: snoeien, bemesten, onkruid bestrijden, inboeten. Door meer gebruik te maken van ecologische principes, zal het onderhoud beperkter blijven.

Bewonersbetrokkenheid

De gemeente vindt bewonersbetrokkenheid belangrijk en stelt zich actief op om bewoners te betrekken bij het groenbeheer. Dit kan uiteenlopen van informatieverstrekking tot inspraak bij herinrichting.

Toekomstgerichtheid

Het is van belang om rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen en verwachtingen.

Veranderingen in het klimaat doen zich al gelden (wateroverlast, hogere temperaturen, invasieve exoten, boomziekten die tot nu toe nog onbekend waren), de gemeente speelt met het groenbeheer in op deze ontwikkelingen (klimaatadaptatie).

Toekomstgerichtheid betekent ook flexibiliteit in de inrichting. Groen dat nu als restgroen wordt gezien, kan in de toekomst andere functies krijgen. Dergelijk groen zal om die reden niet worden verkocht.

Veiligheid

Een veilige woonomgeving is van groot belang. De openbare ruimte is de ontmoetingsplek voor bewoners en bezoekers, de speelplek voor opgroeiende kinderen. Groen brengt de veiligheid niet in gevaar, maar vervult daarentegen een de veiligheid ondersteunende rol. Daarnaast draagt het groen door middel van de verkeersbegeleidende functie bij aan de verkeersveiligheid.

3.2 Budgetruimte

In het kader van de financiële heroverwegingen is besloten om vanaf 2014 een bedrag van € 145.000 in mindering te brengen op het onderhoudsbudget. Conform de voorstellen in de quick scan van mei 2011 wordt de bezuiniging voor een deel gevonden in omvorming van duurdere groencategorieën naar goedkopere, voor een deel in een andere werkwijze bij de uitvoering ('slimmer werken'). Verdere uitwerking vindt plaats aan de hand van een nog uit te voeren herijking van de IBOR.

Enkele voorbeelden van optimalisering zijn:

- Accentgroen blijft accentgroen, maar krijgt een extensievere invulling (vaste planten in plaats van wisselperken)
- Beplantingen worden op daarvoor geschikte locaties aan het einde van de levensduur niet meer vervangen door beplanting, maar door grassen.
- Gazon wordt op daartoe geschikte locaties omgevormd tot ruw gras of bloemrijke kruidenvegetatie.
- Bij integrale ophoging van de openbare ruimte in zettinggevoelig gebied worden de bomen - die op dat moment vaak slechts 20 tot 25 jaar oud zijn - niet meer tegen hoge kosten gehandhaafd, maar zullen worden vervangen door jonge exemplaren. Voor bijzondere bomen wordt een uitzondering gemaakt.
- Bomen bij herinrichting niet in verharding aanbrengen, maar in groen.
- Bomenrijen bij vervanging aanplanten met grotere plantafstanden.
- Herplant van bomen alleen uitvoeren als de structuur of de functie van de boom hierom vraagt.
- Bij herinrichting onderhoudsarm groen toepassen (soortkeuze)
- Grotere beheereenheden creëren: snipergroen opruimen; verschillende groentypen samenvoegen, bijvoorbeeld een aan elkaar grenzend heestervak en gazon samenvoegen tot één gazonvlak (mits functie en gebruik dat toelaten).

De uitvoering van het onderhoud is gericht op verhoging van de efficiëntie. Dat willen wij bereiken door te gaan sturen op beeldkwaliteit in plaats van op onderhoudsfrequenties.

4 Actieprogramma - hoe bereiken we dat (inclusief heroverwegingen)

4.1 Beheerstrategie

Groenbeheer is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van het openbaar groen. In dit hoofdstuk wordt de vraag beantwoord hoe de ambities uit het vorige hoofdstuk worden vertaald naar de praktijk: hoe pakken we het aan om de gewenste kwaliteit buiten te verwerkelijken. Er wordt achtereenvolgens ingegaan op het onderhoud en vervanging, op inrichtingsaspecten en op de bedrijfsvoering.

4.1.1 Onderhoud

Bij het onderhoud wordt onderscheid gemaakt in verzorgend onderhoud (onkruidbestrijding, zwerfvuil verwijderen), technisch onderhoud (snoeien, dunnen, knippen) en vervanging.

In het verleden zijn daarvoor maatregelpakketten vastgelegd, waarin wordt beschreven hoe veel keer per jaar er moet worden geschoffeld, gemaaid, en dergelijke. Deze maatregelpakketten vormen nog steeds de basis voor kostenberekeningen en vormen input voor de integrale afstemming met het onderhoud van wegen en riolering en water.

Voor de aansturing van het onderhoud is echter meer flexibiliteit gewenst. Zoals de ambitie is beschreven in termen van resultaat, zo zal ook de uitvoering meer resultaatgericht zijn¹. In plaats van de opdracht om het gras x keer te maaien, luidt de opdracht: "houd het gras op niveau basis in stand". Dit is een rechtstreekse vertaling van de ambitie en door in te spelen op ontwikkelingsstadium, gebruik en weersomstandigheden voorkomt je dat je meer onderhoud uitvoert dan nodig. In een droge zomer maai je minder vaak dan in een natte zomer.

Onderstaand zijn voor de belangrijkste groencategorieën de kwaliteitseisen beschreven, die behoren bij het kwaliteitsniveau basis. De eisen zijn gerubriceerd naar aspecten als veiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien (beeld).

Voor centrumgebieden geldt het kwaliteitsniveau hoog.

De beschrijvingen sluiten aan op de landelijke meetlat van de CROW (Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2010, publicatie 288), ook de afbeeldingen zijn hieruit afkomstig.

Bomen:

veiligheid	-	gevaarlijke situaties komen niet voor
duurzaamheid	-	schades hebben weinig invloed op de levensduur van de boom
	-	schades leiden niet of nauwelijks tot ingrijpende maatregelen
comfort	-	hier en daar ondervinden burgers fysieke hinder door overgroeieende takken
aanzien	-	inrichting en sortiment zijn redelijk
	-	maximale lengte stamopschot en wortelopschot 70 cm per stuk

¹ zie ook het model 'beheercyclus' in paragraaf 1.2

Heesters:

- duurzaamheid - schades hebben weinig invloed op de levensduur van de beplanting
- schades leiden niet of nauwelijks tot ingrijpende maatregelen
- comfort - op plekken ondervinden burgers fysieke hinder door overhangend groen
- aanzien - er zijn pleksgewijs kale plekken, de rand van de verharding of het gras is redelijk zichtbaar
- kaal oppervlak minder dan 10%, maximale lengte overgroei minder dan 45 cm, geen takken in vrije doorgang

Hagen:

- duurzaamheid - schades hebben weinig invloed op de levensduur van de beplanting
- schades leiden niet of nauwelijks tot ingrijpende maatregelen
- comfort - op plekken ondervinden burgers fysieke hinder door uitlopers
- aanzien - er zijn hier en daar gaten in de haag, hier en daar steken kleine uitlopers uit
- gaten minder dan 5%, maximale lengte uitlopers minder dan 40 cm.

Gazon:

- duurzaamheid - schades hebben weinig invloed op de levensduur van het gazon
- schades leiden niet of nauwelijks tot ingrijpende maatregelen
- comfort - het gazon is redelijk goed begaanbaar, minder bij regen
- aanzien - er zijn hier en daar kale plekken, het gras is voldoende kort voor het gewenste doel
- kaal oppervlak minder dan 5%, maximale hoogte minder dan 70 mm.
- er zijn hier en daar oneffenheden, hoogteverschil oneffenheden < 5 cm.

Ter referentie: voor gazon op de begraafplaats geldt niveau hoog: het gras is maximaal 50 mm hoog, kaal oppervlak minder dan 2%, oneffenheden < 2 cm

Groen onkruid:

- duurzaamheid - de hoeveelheid onkruid heeft weinig invloed op de levensduur van de beplanting
- verwijderen van onkruid is een standaard inspanning
- aanzien - er is pleksgewijs onkruid
- max. 40% van het oppervlak is met kruiden begroeid
- de kruiden zijn max. 30 cm hoog
- de bedekkingsgraad van verspreide kruidenresten is max. 25 %
- hoopjes resten in beplanting komen niet voor

Naast het aldus in beelden en omschrijvingen vastgelegde kwaliteitsniveau zijn specifieke eisen van toepassing. Enkele voorbeelden:

- Onkruidbestrijding wordt op mechanische wijze uitgevoerd. Uitzonderingen: hardnekkige onkruiden zoals haagwinde en afgezette uitlopers en zaailingen.
- Bij de uitvoering wordt burgerparticipatie gestimuleerd. Voor het knotten van knotwilgen hebben zich vrijwilligers gemeld. Bij het onderhoud wordt ook ingezet op het betrekken van scholen en de Vogelwacht.
- In ecologische zones zijn specifieke maatregelen van toepassing. Dit betreft de Noordhoekse Wiel, de Noordrand langs de A15, het Land van Matena (in ontwikkeling), de Tiendzone en de oevers van bepaalde watergangen, aansluitend op het Stedelijke Waterplan. De beheermaatregelen voor deze zones worden beschreven in de te maken beheerplannen.
NB Voor deze zones geldt dat de onderhoudskosten per m2 lager zijn dan bij regulier beheer.
- Voor uitreengebieden voor honden geldt een ander maairegime dan voor aangrenzend ruw gras: het gras blijft korter.

heestervak met orchidee

orchidee in gemengd heestervak

4.1.2 Vervanging

Naast het onderhoud moet rekening worden gehouden met vervanging aan het einde van de levensduur. Hiervoor worden rekenkundig de volgende cijfers aangehouden:

Bomen	20 - 60 jaar
Bosplantsoen	30 jaar
Griend	nvt
Heesters	20 jaar

Bodembedekkers	20 jaar
Hagen	20 jaar
Vaste planten	10 jaar
Wisselperken	nvt
Gazon	25 jaar
Ruw gras	30 jaar
Extensief gras	25 jaar
Sportveld	25 jaar
Speel-/trapveld	25 jaar

De weergegeven levensduur geeft een gemiddeld beeld van het moment waarop het groen moet worden vervangen. In gunstige omstandigheden en met goed onderhoud kan de levensduur vaak worden verlengd, in andere gevallen is vervanging juist eerder noodzakelijk, bijvoorbeeld bij functionele herinrichting, bij schade en vernieling en als gevolg van ziekten en plagen. Voor bomen geldt dat de levensduur soortafhankelijk is, zie onderstaande tabel.

	Levensduur (gemiddeld)	Groeihoogte (gemiddeld)	Voorbeelden
Derde grootte	20 jaar	6 tot 10 meter	Appel, peer, magnolia
Tweede grootte	40 jaar	10 tot 15 meter	Sierkers, Lijsterbes
Eerste grootte	60 jaar	15 meter en hoger	Beuk, eik, plataan, kastanje, linde

Hierbij is ook rekening gehouden met de zettinggevoelige ondergrond in Papendrecht: als gevolg van zetting moet de openbare ruimte na verloop van tijd integraal worden opgehoogd. Om bomen in deze gevallen te kunnen handhaven zijn dure constructies nodig. Voor waardevolle bomen wordt in deze constructies geïnvesteerd, maar de meeste bomen zullen worden vervangen door jonge exemplaren.

Voor grienden wordt vooralsnog niet uitgegaan van vervanging - door het regelmatig afzetten treedt als het ware natuurlijke verjonging op.

Bij wisselperken maakt vervanging deel uit van het reguliere onderhoud: de beplanting en deels ook de grond worden twee maal per jaar vervangen.

Vervanging vindt op dit moment slechts op beperkte schaal plaats. In een aantal wijken is dat te zien in de vorm van sterk verouderde beplantingsvakken: de heesters en de bodembedekkers leven nog, maar zijn uitgeput en vormen geen gesloten vak meer. Hierdoor is extra inspanning noodzakelijk om het onkruid te bestrijden. Zie ook de voorbeelden in paragraaf 2.1.2.

Een ander veel voorkomend beeld is dat van beplanting die te ver is uitgegroeid om nog in het vak te passen. Dan worden noodmaatregelen toegepast: de heesters worden gesnoeid als waren het hagen. Zie nevenstaande foto's.

Door de leeftijdsopbouw van de wijken staan we op dit moment voor een vervangingsgolf. Het moment van vervanging van groen wordt waar mogelijk afgestemd op de vervanging van wegen en riolen. Tevens wordt het moment van vervanging gebruikt om de inrichtingskwaliteit te verbeteren.

beplanting past niet meer in vak;
noodmaatregel: snoeien als haag

zelfde situatie, maar door verjonging is dit vak gezond en goed beheerbaar

4.1.3 Inrichting

Groen is de aankleding van de stad. Het vervult daarmee vaak meerdere functies: verkeersbegeleiding, recreatie, afscherming en dergelijke. In onderstaand overzicht zijn voor verschillende groentypen de mogelijke functies in beeld gebracht. De ontwerper heeft over het algemeen bewuste keuzes gemaakt waarmee het groen optimaal zijn functie(s) vervult. In de loop der tijd kan een functie echter veranderen. Gras dat eerder alleen als kijkgroen is ontworpen wordt nu hondenuitlaatterrein, groen langs een voorheen rustige weg krijgt nu een verkeersgeleidende en afschermende functie. De beheerder speelt op deze functiewijzigingen met een aanpassing van de inrichting. Een haag in plaats van bodembedekkende heesters.

Functies van groen	beeldkwaliteit, beleving, aankleding	sport en recreatie	hondenuitlaat	verkeersbegeleiding	afscherming	economisch: uitstraling, waarde	sociaal: educatie, leefbaarheid, identiteit, betrokkenheid	ecologisch: habitat, voedsel, biodiversiteit, etc	klimaat: waterretentie, fijnstof, CO2, geluiddemping, etc
Bomen	x			x	x	x	x	x	x
Bosplantsoen	x			x	x	x	x	x	x
Heesters	x			x		x	x	x	x
Bodembedekkende heesters	x			x		x	x	x	x
Hagen	x			x	x	x	x	x	x
Rozen	x					x	x	x	x
Vaste planten	x					x	x	x	x
Wisselperken	x					x	x	x	x
Gazon	x	x	x			x	x	x	x
Bermen/ruw gras	x		x	x		x	x	x	x
Bloemrijk gras	x					x	x	x	x

Niet alleen voor functiewijzigingen is aanpassing van de inrichting nodig. Ook financiële redenen spelen een rol, tezamen met het feit dat groen goed beheerbaar moet zijn. De kosten voor het onderhoud (zie paragraaf 4.2) zijn gebaseerd op ncalculatiegegevens van de Afdeling Beheer en Uitvoering. In het kader van de heroverwegingen wordt gezocht naar besparingen in de groene inrichting. Bij vervanging wordt groen toegepast van een andere groencategorie, vergelijkbaar in beeld, maar goedkoper in onderhoud.

Een voorbeeld is het groen op de Kluiif-rotonde, de dure inrichting van eenjarige wisselbeplanting heeft plaatsgemaakt voor een even fraai ogende, minder onderhoudsintensieve inrichting met vaste planten. Een ander voorbeeld van een efficiënte en duurzame inrichting is dat bomenrijen worden aangeplant met een grotere plantafstand, waardoor elke boom meer de ruimte heeft om zich optimaal te ontwikkelen en de beheerkosten per saldo lager uitvallen.

Verder worden bomen vooral in groen aangebracht, en minder in verharding, waardoor het schoffelen van boomspiegels komt te vervallen.

Veel grasvelden worden intensief gemaaid, terwijl het beeld van een extensief onderhouden bloemrijke berm evenveel waardering oogst. Het is niet een minder beeld, maar een ander beeld. Dit soort grasvelden worden door aangepast maai-beheer omgevormd.

Dit kan echter niet overal. Of omvorming op bepaalde locaties mogelijk is, hangt af van schaal en ligging en van de functie van het betreffende grasveld. Voor omvorming van gazon worden de volgende criteria gehanteerd:

- Het betreft grotere aaneengesloten grasoppervlakken (dus: verspreid liggende snippers gazon van enkele tientallen vierkante meters komen niet in aanmerking)
- De functie is kijkgroen, aankledingsgroen, natuurlijk groen, verkeersbegeleidend groen, e.d. (gazon dat vooral voor picknicken, spel en sport wordt gebruikt, komt niet in aanmerking voor omvorming).
- Gazon buiten de woonwijken en aan de randen van de woonwijken komt eerder in aanmerking dan gazon dat middenin een woonbuurt ligt, of grenst aan publiekslocaties zoals winkelcentra.

Deze criteria voor schaal, functie en ligging in combinatie bezien, leidt tot de volgende mogelijkheden:

1. Gazon langs watergangen die in het Stedelijk Waterplan de functie natuur hebben, kunnen in principe worden omgevormd. In de huidige praktijk wordt soms een deel van dit gazon, namelijk de eerste 0,5 tot 1 meter langs de oever, al extensief onderhouden. Dit kan worden uitgebreid tot de hele graszone. Het maaieregime langs de waterkanten kan worden uitgebreid tot de hele gazonstrook.

Andere geschikte locaties zijn onder andere:

- gazon langs de watergang die loopt van Boezem / Menno ter Braakstraat naar Ary Scheffersingel
 - gazon langs de Burgemeester Keizerweg tussen Platanenlaan en Randwijk
2. Gazon van voldoende schaalgrootte, functie met name kijkgroen. Voorbeelden:
 - gazon rond de sportvelden Oostpolder
 - gazon langs Westkil
 - gazon langs de Veerweg ten noorden van de Rembrandtlaan
 - gazon langs Jacob Catslaan
 - gazon langs Paulus Potterstraat
 - groenstrook nabij Toortsdreef en Beukenlaan

Voorgesteld wordt totaal 100.000 m² (bijlage 2) gazon om te vormen tot ruw gras of bloemrijke kruidenvegetatie.

Bij het ontwerpen van openbare ruimte wordt een zo duurzaam mogelijke inrichting nagestreefd. Dit betekent onder andere dat reeds in het ontwerp stadium rekening wordt gehouden met het beheer, "de juiste boom op de juiste plek". Het groen wordt ontworpen met specifieke functies, zoals recreatie, verkeersgeleiding, afscherming, kijkgroen. Ontwerp en beheer zijn erop gericht op dat die functies optimaal worden benut. Beheerbewust ontwerpen en ontwerpbeheer.

Bij de herinrichting van het groen wordt in proefprojecten gekeken naar een sortiment dat bestand is tegen langdurige droogte als gevolg van klimaatverandering. De aan te brengen soorten zullen daarnaast bestand moeten zijn tegen tijdelijke wateroverlast.

De 'groene' inrichting van de openbare ruimte betreft niet alleen de soorten groen, maar ook de omvang van het groenareaal. Hiervoor gelden de volgende uitgangspunten:

- Arealuitbreidingen vergen extra inzet van personeel en middelen. Hiervoor is extra budget noodzakelijk. Geadviseerd wordt om het budget beschikbaar te stellen op basis van de gerealiseerde arealen groen (aan de hand van eenheidsprijzen per m² heesters, m² gazon, etc).
- Afstoten van groen areaal lijkt in eerste instantie een optie. Met de uitgifte van stukjes 'snippergroen' lijkt het erop of je een probleem oplost (minder groen = minder kosten), maar als de omgeving aan herinrichting toe is, heb je die extra ruimte wellicht hard nodig voor een goed ontwerp. Daarom zal bij het eventueel afstoten/verkoop van groen gekeken worden naar de functie van het betreffende groen. Daarnaast heeft groen een aankledende functie waarbij de harde omgeving van beton en steen wordt verzacht.
- Soms wordt openbaar groen illegaal in gebruik genomen door particulieren. Dit is een onwenselijke situatie. In voorkomende gevallen worden stappen ondernomen om het groen weer terug te brengen bij de gemeente, dan wel de huidige situatie te legaliseren (huurcontract).

4.1.4 Bedrijfsvoering

Besparingen worden ook gezocht in een efficiëntere uitvoering. Hierbij moet worden gedacht aan:

- andere wijkindeling - het aantal onderhoudswijken wordt teruggebracht van vier naar twee
- minder reistijdverlies
- verantwoordelijkheid lager in de organisatie (op operationeel vlak)

Het laatste wordt bijvoorbeeld bereikt door te sturen op beeld in plaats van op onderhoudsfrequentie. Tot nu toe werd de kwaliteit bewaakt door opdrachten als: "alle heestervakken moeten 8 maal per jaar worden geschoffeld". De beheerder (de opdrachtgever) gaat er daarbij vanuit dat met dit aantal beurten het gewenste kwaliteitsniveau wordt behaald.

Met sturen op beeld luidt de opdracht: "voor onkruid in heestervakken geldt dat tenminste kwaliteitsniveau Basis wordt behaald". De werknemer in de buitendienst krijgt daarmee de verantwoordelijkheid om zelf te bepalen wanneer en hoe vaak er geschoffeld moet worden. Hij is immers degene die dit het beste kan bepalen, hij ziet de gevolgen van het weer en andere omstandigheden terug in de groei van het onkruid.

Ervaringen in het land laten zien dat deze werkwijze kostenbesparend werkt.

In dit verband wordt opgemerkt, dat ook privégroen aan bepaalde eisen dient te voldoen. Overhangend groen kan hinderlijke of gevaarlijke situaties opleveren voor gebruikers van de openbare weg. Voor dit soort situaties is beleid ontwikkeld om tot een effectieve handhaving te kunnen komen.

4.2 Financiële vertaling

Voor groen is een historisch gegroeid budget beschikbaar. In de begroting voor 2013 is ruim € 3.020.000 opgenomen. Afschrijvingen, rentelasten en werken door derden buiten beschouwing latend, is voor beheer beschikbaar € 2.907.000.

Dit is niet in zijn geheel bestemd voor het groenonderhoud: een bedrag van € 518.000 betreft geld voor vervanging groen bij combinatie samen met riolering en wegen en aandeel groen van de bijdrage IBOR). Daarnaast is van het budget voor aankopen groen (inboet en vervanging) ca € 150.000 bedoeld voor incidentele vervanging.

Een bedrag van ca € 422.000 is benodigd voor de inzet van de groenbeheerder als ook de aan groen te besteden tijd van de werkvoorbereiders, opzichters, coördinatoren, etc, Daarnaast zijn er de bezuinigingsopgaven per 1 januari 2014 op het groen van € 145.000 en € 45.000 op het groen als onderdeel van IBOR. Tenslotte is er een systeemwijziging kostentoerekening voor de voorzieningen waardoor € 180.000 minder is te besteden binnen de egalisatie voorziening groot onderhoud per 1 januari 2013.

Per saldo is in 2013 voor het daadwerkelijke onderhoud beschikbaar: € 1.8 miljoen.

Budget groenbeheer:	€ 2.907.000,00
af: voorbereiding, administratie, toezicht, e.d.:	€ 422.000,00
af: vervanging en reconstructie:	€ 518.000,00
af: plantmateriaal t.b.v. vervanging(inboet):	<u>€ 150.000,00</u>
Totaal beschikbaar voor groenonderhoud in 2013	€ 1.817.000,00
af: bezuinigingsopgave per 2014:	€ 145.000,00
Totaal beschikbaar voor groenonderhoud vanaf 2014:	€ 1.672.000,00

Vervanging

Naast onderhoud dient ook rekening te worden gehouden met de vervanging van groen aan het einde van de levensduur. De vervanging van groen wordt voor het grootste deel integraal opgepakt, op het moment dat ook vervanging van riolen en verhardingen aan de orde is. Daarnaast is buiten deze projecten ook vervanging nodig van groenvakken en bomen, denk aan incidentele vervanging van bomen en heestervakken die het niet goed doen en aan het groen in parken. Bij de berekening van de kosten is uitgegaan van zoveel mogelijk gelijktijdige vervanging met wegen en riolen.

In verband met systeemwijziging kostenverrekening binnen de voorzieningen is het totaal te besteden bedrag van wegen en groen met € 360.000,- verminderd. Voor groen is hierdoor het besteedbare bedrag met totaal € 180.000,- verminderd in deze egalisatie voorziening groot onderhoud.

Voor vervanging is beschikbaar:	
Bijdrage vervanging en reconstructies (voorzieningen + apparaatskosten)	€ 393.000,00
Bijdrage IBOR vervanging - aandeel voor groen geraamd op	€ 125.000,00
Plantmateriaal tbv vervanging (inboet):	<u>€ 150.000,00</u>
Totaal:	€ 668.000,00
Af: Systeemwijziging kostenverrekening voorzieningen nadeel	<u>€ 180.000,00-</u>
Totaal beschikbaar voor vervanging groen in 2013	€ 488.000,00
Af: Bijdrage IBOR vervanging aandeel voor groen m.i.v. 2014	<u>€ 45.000,00-</u>
Totaal beschikbaar voor vervanging van groen vanaf 2014	€ 443.000,00

Het beschikbare, taakstellende budget levert een toename op in plantvakken met hier en daar kale plekken en open gevallen plekken in laanbeplanting. Wij monitoren deze situatie op voortschrijdend inzicht in deze veranderingen.

Bijlage 1: Achtergrond

Geschiedenis

Het gebied van de Alblasserwaard wordt al vanaf de Prehistorie door mensen bewoond. De opgraving Papendrechtse Stroomrug door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek in 1997 leverde bewijs van bewoning in de Midden IJzertijd (500-200 v. Chr.)

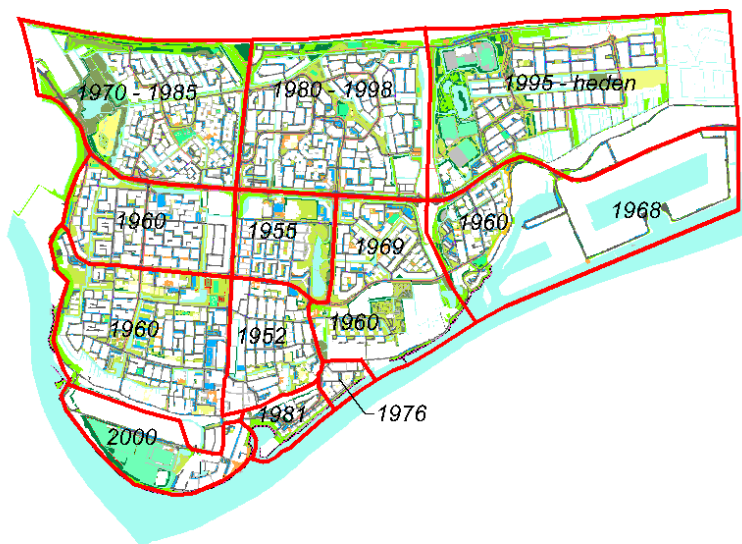
Papendrecht is ontstaan als een dorp aan de rivier, op de overgang van de rivier naar het open polderland. Papendrecht is gesticht op de smalle, zanderige oeverwal langs de rivier, met aan de ene zijde de bescherming van de rivierdijk, en aan de andere zijde het veenweidelandschap van de Alblasserwaard. Rond 1900 bestond Papendrecht uit kilometerslange lintbebouwing langs de Merwededijk. Toen de bestaande bewoning niet verder verdicht kon worden, breidde men het dorp achterwaarts uit in de vorm van zogenaamde stoepbebouwing. Paden (stoepen) die vanaf de dijk de polder in liepen, werden bebouwd. Men begon met deze uitbreiding aan het einde van de 19e eeuw.

In de jaren '20 en '30 van de vorige eeuw vond de uitbreiding van Papendrecht niet langer plaats met de dijk als uitgangspunt, maar legde men aparte, nieuwe woonwijken aan. Veel van deze uitbreiding was buitendijks: men spoot bestaande platen en eilanden in de rivier op om erop te kunnen bouwen.

Na de Tweede Wereldoorlog groeide het dorp in snel tempo. Nieuwe bebouwing vond vanaf medio jaren zestig van de vorige eeuw landinwaarts plaats. In het voormalige polderland zijn nieuwe woongebieden ontwikkeld (waarbij o.a. de oude Tiendweg nog aan het polderverleden herinnert). Na de bouw van wijk Kraaihoek volgden snel de wijken Westpolder en Middenpolder. Rond de jaren tachtig werden de wijken Molenvliet en Wilgendonk gebouwd en is de N3 gerealiseerd. Sinds 1995 is de gemeente bezig met de Oostpolder. Daarnaast wordt nieuwbouw gerealiseerd in het Land van Matena, het laatste bebouwbare deel. Aan de rivier is zo een geheel eigen wereld ontwikkeld van havens, industrie, versterkte rivierdijken, routes, wonen, met op de kop van de Beneden Merwede en de Noord een sportpark.

De gemeente telt 31.999 inwoners (1 februari 2012, bron: CBS), die wonen in de volgende wijken:

- Westpolder
- Middenpolder
- De Kooij
- Molenpolder
- Oostpolder
- Molenvliet
- Kraaihoek
- Wilgendonk
- Het Eiland / Merwehoofd

overzichtskartaal met de na-oorlogse aanlegjaren van de verschillende wijken

Bodemopbouw

Papendrecht maakt volgens de Bodemkaart van Nederland onderdeel uit van poldervaaggronden. Het betreft knipkleigronden op veen; Afzettingen van Tiel, een vlakte van getij-riviermondafzettingen (veen beginnend op 40-80 cm) op een overgang naar zware kleien (komkleigronden) op veen.

De gemeente bevindt zich, volgens de Geologische kaart van Nederland, Gorinchem West, op Afzettingen van Tiel (kom- en oeverafzettingen) op een afwisseling van Hollandveen met Afzettingen van Gorkum (kom- en oeverafzettingen). Dit zijn zoetwaterafzettingen die gerekend kunnen worden tot getijafzettingen.

De ondergrond in Zuid-Holland is opgebouwd uit afzettingen, die geo(hydro)logisch kunnen worden onderverdeeld in relatief goed en slecht waterdoorlatende lagen. In de ondergrond ter plaatse van Papendrecht komen twee watervoerende pakketten voor, min of meer gescheiden door een slecht doorlatende laag.

Vanaf een diepte van circa 40 m-mv is het tweede watervoerend pakket aanwezig wat bestaat uit de formaties van Tegelen en van Maassluis.

De scheidende laag wordt gevormd door de formatie van Kedichem en is aanwezig van een diepte van circa 20 m-mv tot 40 m-mv. Door erosie vertoont de bovenzijde van de formatie van Kedichem een onregelmatig reliëf, waardoor basis en dikte van het pakket sterk kunnen variëren.

Hier bovenop bevindt zich het eerste watervoerende pakket met een dikte van ongeveer 20 meter. Deze laat-Pleistocene/ oudHolocene rivierafzettingen behoren tot de Formatie van Kreftenheyde (35000-8800 v. Chr.) en Sterksel. Aan het eind van het Weichselien (11 000-8000 v. Chr.) wordt de fluviatiele sedimentatie (rivierafzettingen) afgesloten door de vorming van een leemlaag. Plaatselijk wordt op de leemlaag een pakket eolisch (=door de wind) zand afgezet, dat voorkomt in duinen die plaatselijk meer dan 10 meter hoog zijn. Deze rivierduinen, waar ze aan de oppervlakte komen bekend onder de naam 'donken', waren uitgelezen (tijdelijke) vestigingsplaatsen, toen de mens in de loop van het Holoceen het gebied bezocht. Lokaal is sprake van een duidelijke stroming van het grondwater door deze deklaag.

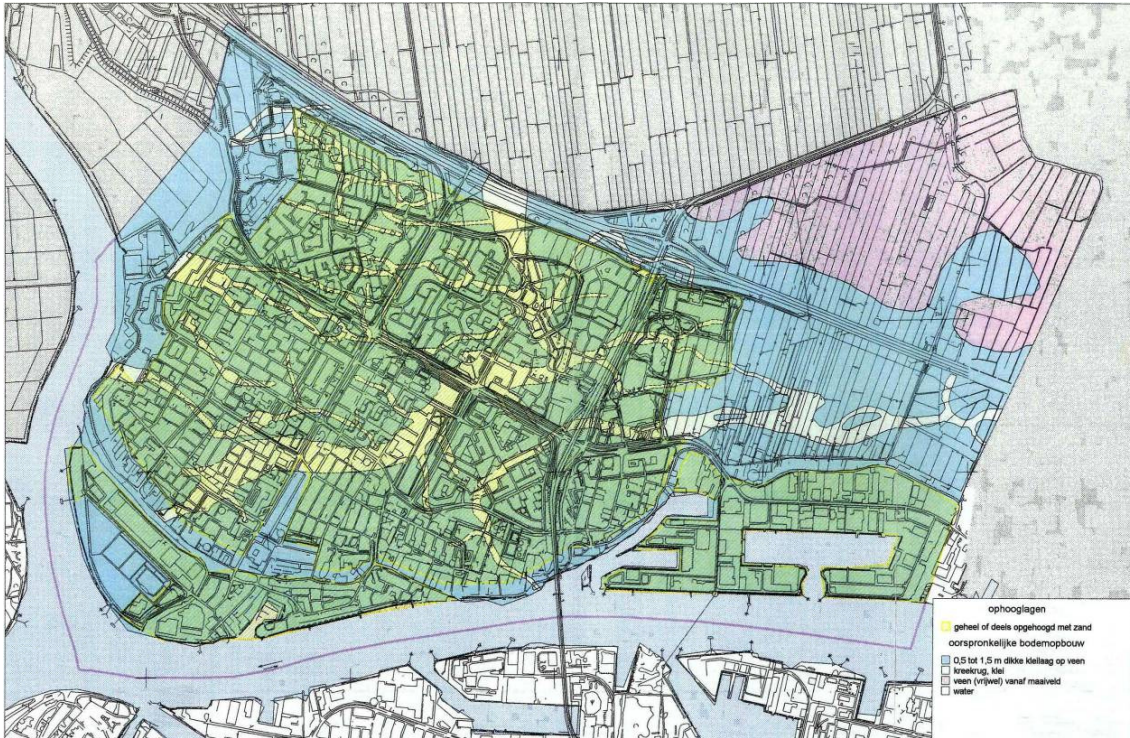
Ter plaatse is een deklaag aanwezig van circa 10 tot 15 meter dikte. De deklaag werd gevormd tussen 6000 en 5000 v. Chr. Toen was het waterniveau onder invloed van de stijgende zeespiegel zo ver gestegen dat in het gebied de bedekking van het Pleistocene oppervlak met veen- en kleilagen begon. Dit zijn de oudste afzettingen, die tot de Westland Formatie worden gerekend. Een groot deel van de Westland Formatie bestaat uit veen (Hollandveen), gevormd in uitgestrekte veenmoerassen. Dit veen is opgebouwd uit resten van riet (rietveen) en loofbomen (bosveen), zoals es en wilg. Het veen wordt afgewisseld met klei en lokale inschakelingen van slibhoudende fijne en grove zanden.

In de periode ongeveer tussen 3000 en 1500 v. Chr. wordt in de Alblasserwaard door de rivieren zand afgezet, behorend tot de Afzettingen van Gorkum. Na 1500 v. Chr. Was het weer een groot veenmoeras.

Door de gemeente loopt een oude stroomgordel (de Papendrechtse stroomrug, rDok/rDog) die voor geulafzettingen gezorgd heeft van circa 200 v. Chr tot 300 n. Chr.

In de Middeleeuwen (vanaf 1200 n. Chr.) beëindigde de bedijking de grootschalige sedimentatie. Toch liepen de polders nog regelmatig onder door dijkdoorbraken. Zo liep de Alblasserwaard tussen 1350 en 1821 maar liefst 32 keer onder water.

Met uitzondering van de opgehoogde gebieden ligt het maaiveld in de gemeente op een hoogte van circa NAP -1,5 meter. In de opgehoogde buitendijkse gebieden ligt het maaiveld op circa NAP + 3,5 meter.

Ophooglagen

 Geheel of deels opgehoogd met zand

Oorspronkelijke bodemopbouw

 0,5 tot 1,5 m dikke kleilaag op veen

 Kreekrug van klei

 Veen, (vrijwel) vanaf maaiveld

 Water

Bodemzoneringskaart Papendrecht 1999

Bij dijkdoorbraken zijn in het verleden verschillende zogeheten wielen ontstaan. Bij een dijkdoorbraak werd een diep gat uitgekolk (wile). Het weggespoelde materiaal werd als een zandige waaier in de polder achter de doorgebroken dijk afgezet. Een dergelijke afzetting na een dijkdoorbraak heet een overslag. De bodemkaart van Papendrecht geeft op verschillende plaatsen een overslagdek aan.

Voorbeelden van wielen in Papendrecht zijn:

- Het Nanengat uit 1570 (ter hoogte van de Tiendweg, inmiddels volgesedimenteerd);
- De Grote Waal 9ten westen van de voormalige scheepswerf H. Te Veldhuis, na 1953 aan de dijkzijde om veiligheidsredenen gedeeltelijk met zand volgespoten);
- Het Waaltje (Oosteind, achter nummer 142);
- De Kleine Waal (naast het gelijknamige bejaardentehuis);
- Het Noordhoekse Wiel (bij de grens met de gemeente Alblasserdam).

Geohydrologie

De stijghoogte in het eerste watervoerende pakket bedraagt in het noorden van de gemeente NAP - 1 meter. Aan de west- en zuidkant van de gemeente bij de rivier De Noord en de Beneden Merwede bedraagt de stijghoogte circa NAP (gegevens 1972).

Het polderpeil ligt in de polder Papendrecht tussen NAP -1.9 (zomer) en NAP -2.0 (winter). In de gehele gemeente is er sprake van een kwelsituatie. Het stijghoogteverschil tussen het freatische grondwater en het eerste watervoerende pakket bedraagt 1 tot 2 meter. Het freatische grondwater is zoetwater. Het grondwater in het eerste watervoerende pakket stroomt globaal in noordelijke richting.

In de gemeente Papendrecht bevinden zich geen bijzondere beschermingsgebieden voor het grondwater.